

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 84/16
Luxembourg, 6. september 2016

Kohtuotsus (kohtuasi C-182/15)
Aleksi Petruhhin

Liikmesriik ei ole kohustatud tagama igale tema territooriumil liikunud liidu kodanikule väljaandmise eest samasugust kaitset, nagu ta annab omaenda kodanikele

Enne isiku väljaandmist peab asjaomane liikmesriik siiski eelistama teabevahetust päritoluliikmesriigiga ja võimaldama tal taotleda kodaniku üleandmist menetluse alustamiseks

Eesti kodanik Aleksi Petruhhin kuulutati Interpoli veebisaidil avaldatud kuulutuses tagaotsitavaks. Ta peeti 30. septembril 2014 Bauska linnas (Lätis) kinni ning võeti seejärel vahi alla. Läti ametivõimud said 21. oktoobril 2014 Venemaa esitatud väljaandmistootluse. Taotluses oli märgitud, et A. Petruhhini suhtes oli alustatud kriminaalmenetlust ning tema suhtes tuleb tõkendina kohaldada vahi alla võtmist suure koguse narkootikumide turustamise katse eest, mis oli toime pandud grupi poolt. Vene õigusaktide kohaselt karistatakse sellise kuriteo eest kaheksa- kuni kahekümneaastase vangistusega.

Läti riigiprokuratuur andis loa A. Petruhhini Venemaale väljaandmiseks. A. Petruhhin palus aga väljaandmise otsuse tühistada põhjusel, et Balti riikide vahel sõlmitud õigusabi ja õigussuhete lepingu kohaselt on tal Lätis samasugused õigused kui Läti kodanikul ning arvestades asjaolu, et Läti õiguse kohaselt on oma kodanike väljaandmine üldjuhul keelatud ja et vastavalt Venemaaga sõlmitud lepingule ei anna see liikmesriik omaenda kodanikke Venemaale välja, on Läti kohustatud teda põhjendamatu väljaandmise eest kaitsma.

Augstākā tiesa (Läti kõrgeim kohus) rõhutab, et ei Läti õiguses ega üheski Läti Vabariigi sõlmitud välislepingus, iseäranis Venemaaga või teiste Balti riikidega sõlmitud lepingutes ei ole ette nähtud piiranguid Eesti kodaniku Venemaale väljaandmisele. Nende välislepingute kohaselt on kaitse väljaandmise eest ette nähtud ainult Läti kodanikele. Asjaolu, et liidu kodanikke ei kaitsta väljaandmise eest, kui nad on liikunud mõnda teise liikmesriiki kui see, mille kodanikud nad on, võib siiski olla vastuolus liidu kodanike õigusega kaitsele, mis on riigi enda kodanikele tagatavaga samaväärne.

Neil asjaoludel küsib Läti kõrgeim kohus Euroopa Kohtult, kas liikmesriigi ja kolmanda riigi vahel sõlmitud väljaandmise lepingu kohaldamise korral kaitseb tulenevalt kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõttest ning liidu kodanike vaba liikumise ja riigis elamise õigusest ka teise liikmesriigi kodanikke õigusnorm, mille kohaselt esimese liikmesriigi enda kodanike väljaandmine on keelatud. Läti kõrgeim kohus küsib samuti, kas väljaandmistootluse saanud liikmesriik (ehk liikmesriik, kellelt kolmas riik taotleb teise liikmesriigi kodaniku väljaandmist, st käesoleval juhul Läti) peab kontrollima (ning kui see on nii, siis milliste kriteeriumide alusel), et väljaandmine ei kahjusta Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga kaitstud õigusi.

Tänases otsuses märgib Euroopa Kohus kõigepealt, et Lätti siirdudes kasutas Eesti kodanik A. Petruhhin liidu kodanikuna oma õigust liidus vabalt liikuda, mistõttu kuulub tema olukord aluslepingutes käsitletud valdkonda ja seega kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtte kohaldamisalas.

Kõnealuste väljaandmist reguleerivate siseriiklike õigusnormidega on aga kehtestatud erinev kohtlemine olenevalt sellest, kas asjaomane isik on selle riigi kodanik või mõne teise liikmesriigi kodanik. Nende tagajärjel ei anta nimelt teiste liikmesriikide kodanikele, nagu A. Petruhhin,

väljaandmise eest kaitset, mis on tagatud selle riigi enda kodanikele. Seeläbi võivad kõnealused õigusnormid kahjustada selliste kodanike nagu A. Petruhhin liikumisvabadust liidus, mistõttu kujutavad need endast liikumisvabaduse piirangut.

Selline piirang võib olla põhjendatud üksnes juhul, kui see põhineb objektiivsetel kaalutlustel ja on siseriikliku õiguse õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne.

Eesmärki välistada süüteo toime pannud isikute karistamatuse oht tuleb pidada liidu õiguses õiguspäraseks eesmärgiks.

Väljaandmine on menetlus, mille eesmärk on võidelda sellise isiku karistamatuse vastu, kes viibib muul territooriumil kui see, kus ta pani toime süüteo, milles teda süüdistatakse. Nimelt, kuigi riigi kodanike väljaandmisest keeldumist kompenseerib üldjuhul taotluse saanud liikmesriigi võimalus viia menetlus läbi omaenda kodanike suhtes, kes on raske süüteo toime pannud väljaspool tema territooriumi, puudub sellel liikmesriigil üldjuhul pädevus selliste tegude üle õigust mõista, kui oletatava süüteo toimepanijal ega kannatanul ei ole selle liikmesriigi kodakondsust. Väljaandmine võimaldab seega vältida olukorda, kus riigi territooriumil süüteo toime pannud isikud, kes on sellelt territooriumilt põgenenud, jäävad karistusest.

Selles kontekstis on siseriiklikud õigusnormid, mis võimaldavad rahuldada väljaandmistootluse menetluse läbiviimiseks ja kohtuotsuse tegemiseks kolmandas riigis, kus süütegu on oletatavalt toime pandud, taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad.

Kui puuduvad liidu õigusnormid, mis reguleeriksid väljaandmist liikmesriikide ja kolmanda riigi vahel, tuleb siiski selleks, et võidelda kuritegude eest karistamata jätmise ohu vastu, kaitstes samal ajal liidu kodanikke meetmete eest, mis võivad nad ilma jätta vaba liikumise õigusest, rakendada kõiki liidu õiguse kohaselt karistusõiguse valdkonnas olemas olevaid koostöö- ja vastastikuse abistamise mehhanisme.

Seega tuleb **eelistada teabevahetust** liikmesriigiga, mille kodakondsus on asjassepuutuval isikul, et **anda selle liikmesriigi asutustele niivõrd, kuivõrd neil on siseriikliku õiguse kohaselt pädevus selle isiku suhtes menetlust läbi viia seoses väljaspool selle riigi territooriumi toime pandud tegudega, võimalus teha Euroopa vahistamismäärus menetluse alustamiseks**. Tehes sel viisil koostööd liikmesriigiga, mille kodakondsus on asjassepuutuval isikul, ja käsitades vahistamismäärust väljaandmistootluse suhtes prioriteetsena, tegutseb vastuvõttev liikmesriik liikumisvabaduse teostamist vähem kahjustaval viisil, vältides samas võimalikult suures ulatuses karistamatuse ohtu.

Euroopa Kohus märgib lisaks, et harta kohaselt ei tohi kedagi tagasi saata, välja saata või välja anda riiki, kus teda tõsiselt ohustab surmanuhtlus, piinamine või muu ebainimlik või alandav kohtlemine või karistus. Sellest järeldub, et **kui väljaandmistootluse saanud liikmesriigil on andmeid tegeliku ohu kohta, et asjaomases kolmandas riigis koheldakse isikuid ebainimlikult või alandavalt, on ta kohustatud väljaandmistootluse läbivaatamisel selle ohu olemasolu hindama**.

Selleks peab väljaandmistootluse saanud liikmesriigi pädev asutus tuginema objektiivsetele, usaldusväärsetele, täpsetele ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmetele. Need andmed võivad tuleneda muu hulgas niisuguste rahvusvaheliste kohtute nagu Euroopa Inimõiguste Kohtu otsustest, asjaomase kolmanda riigi kohtute otsustest ning Euroopa Nõukogu organite poolt või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni süsteemis tehtud otsustest või koostatud aruannetest ja muudest dokumentidest.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda siseriiklikku kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on siseriikliku kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele siseriiklikele kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebisaidil alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127